

การพัฒนาหลักสูตรนวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำ สำหรับผู้ประกอบการชาวไทย ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

Development of a Low-Carbon Hotel Innovation Course for Thai Entrepreneurs in Kanchanaburi Province's Sai Yok District

รัชชิดา ดาวเรือง¹, ณัฐวุฒิ วิทา², รัชติยา หิรัณยหาต^{3,*}, ธวัชชัย ประหยัดวงศ์⁴,
ธฤตภา ปานบ้านเกร็ด⁵ และศิริพร ห้วยแก้ว⁶

Runchida Daoruang¹, Nattawut Wita², Rattitaya Hirunyahard^{3,*},
Thawatchai Prayatwong⁴, Tritapa Panbankrad⁵ and Siripond Huaykaew⁶

(Received: Jan. 20, 2025; Revised: Apr. 1, 2025; Accepted: Apr. 2, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการ และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านนวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำสำหรับผู้ประกอบการชาวไทย ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ประกอบการโรงแรมชาวไทยในอำเภอไทรโยค จำนวน 20 คน ผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบหลักสูตร 15 คน และผู้เชี่ยวชาญในการวิพากษ์หลักสูตร 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนาหลักสูตรและวิพากษ์หลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) โดยเฉพาะด้านเนื้อหาที่ต้องการบรรจุในหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.27) ผลการวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้หลักสูตรที่ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ แนวคิดคาร์บอนต่ำ และการใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น การสร้างสรรค์นวัตกรรมบริหารจัดการธุรกิจเพื่อลดคาร์บอน และการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน โดยแต่ละโมดูลมีระยะเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง

¹ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี 71000

Department of Management, Faculty of Management Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71000 Thailand

^{2, 3} สาขาวิชาผู้ประกอบการและนวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี 71000

Department of Entrepreneur and Tourism Management Innovation, Faculty of Management Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71000 Thailand

*Corresponding author, e-mail: rattitaya@kru.ac.th

⁴ สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี 71000

Department of Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71000 Thailand

^{5, 6} หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี 71000

Bachelor of Accountancy Program, Faculty of Management Sciences, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71000 Thailand

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเอง นวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำ
ผู้ประกอบการโรงแรม

ABSTRACT

This Participatory Action Research (PAR) aimed to assess needs and develop a self-learning course in low-carbon hotel innovation for Thai entrepreneurs in Kanchanaburi province's Sai Yok district. Using). Sample were 20 Thai hotel entrepreneurs in Sai Yok District, 15 course design experts, and 5 course evaluation experts. The instruments employed in this research consist of interview guidelines for curriculum development and critique. Data were analyzed by descriptive statistics and content analysis. The findings revealed that entrepreneurs demonstrated a high level of overall demand for course development (mean = 4.09), particularly in course content (mean = 4.27). Following expert evaluation, the resulting course consisted of three modules: 1) low-carbon concepts and local natural material utilization, 2) innovative business management for carbon reduction, and 3) competitive advantage enhancement. Each module required a minimum of one hour of study time. The course was designed to integrate both theoretical knowledge and practical application, focusing on sustainable hotel management practices and environmental conservation strategies.

Keywords: Course development, Self-learning course, Low-carbon hotel innovation, Hotel entrepreneurs

บทนำ

ในปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายในยุค BANI (Brittle-Anxious-Nonlinear-Incomprehensible) ที่เต็มไปด้วยความเปราะบาง ความวิตกกังวล ความไม่เป็นเส้นตรง และความยากที่จะทำความเข้าใจ ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม ซึ่งเป็นภาคธุรกิจที่มีความอ่อนไหวต่อปัจจัยภายนอกสูง (ฉัตรชัย ดวงรัตนพันธ์, 2565)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรมต้องเผชิญกับความท้าทายสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก วิกฤตการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงจากสถิติพบว่าจำนวนห้องพักมีการขยายตัวถึงร้อยละ 4.7 ต่อปี ในขณะที่อัตราการเข้าพักกลับเพิ่มขึ้น

เพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้น ส่งผลให้เกิดภาวะอุปทานส่วนเกินในตลาด (กิริฐากร บุญรอด, สุณิสา ผลโชติ และรัชยา คำนวน, 2565) โดยเฉพาะภายหลังวิกฤต COVID-19 ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การท่องเที่ยว ทำให้รายได้ของผู้ประกอบการลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ประการที่สอง ข้อจำกัดด้านการพัฒนา ศักยภาพ โดยเฉพาะการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะสูงในการบริหารจัดการ ทำให้ไม่สามารถ ยกกระตือรือร้นบริการสู่มาตรฐานสากล และไม่สามารถเปลี่ยนผู้มาเยี่ยมเยือนกว่า 6 ล้านคน ให้กลายเป็นนักท่องเที่ยวที่พำนักค้างคืนได้ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรม ยังขาดทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการลด การปล่อยคาร์บอน (Boonrod, Phonchot & Kamnuan, 2022) ประการที่สาม ความท้าทาย ด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากธุรกิจท่องเที่ยวและการโรงแรมเป็นหนึ่งในภาคธุรกิจที่ปล่อยก๊าซ เรือนกระจกในสัดส่วนที่สูง คิดเป็นร้อยละ 8 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคธุรกิจทั้งหมด (Gao, Khan, Khan, Ali & Huai, 2023) ในขณะที่ผู้บริโภคยุคใหม่มีความตระหนักและให้ความสำคัญ กับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่นต้องการให้แสดงหลักฐานหรือเอกสารรับรอง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567)

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง ด้วยความหลากหลาย ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสิ่งปลูกสร้างที่มีเอกลักษณ์ รวมถึง วิถีชีวิตของชนเผ่าที่หลากหลาย (รัฐทิติยา หิรัญยหาต และกนกกานต์ แก้วนุช, 2562) และเป็น จังหวัดที่มีผู้มาเยี่ยมเยือนมากที่สุดในประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยว สำคัญที่นักท่องเที่ยวนิยมเลือกพำนักค้างคืนใน 4 อำเภอหลัก คือ ไทรโยค ทองผาภูมิ สังขละบุรี และศรีสวัสดิ์ โดยเฉพาะอำเภอไทรโยค (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2568)

อำเภอไทรโยค เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง โดยมีจุดแข็งสำคัญคือ มีแหล่งท่องเที่ยว ที่สวยงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติกว่า 100,000 คนต่อปี อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์พบว่า มีจุดอ่อนด้านอัตราการว่างงานที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วม ของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในขณะที่ โอกาสสำคัญคือการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและ การพัฒนาเศรษฐกิจ (เทศบาลตำบลไทรโยค, 2567, น. 64) ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาศักยภาพ ของพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และการจ้างงาน ที่มีคุณค่า เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจอย่างยั่งยืน (Norton, 2024)

สอดคล้องกับแนวคิด Sustainable Development Goals หรือ เป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นหลักการสำคัญที่ทำให้ ธุรกิจที่อยู่บนพื้นที่นี้มีความมั่นคงพอจะต่อกร กับการเปลี่ยนแปลงได้ รวมถึงแนวคิด ทักษะภายใน IDGs (Inner Development Goals) ที่ช่วยให้ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 มิติที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนา

ตัวตน (Being) การคิดเชิงระบบ (Thinking) การสร้างความสัมพันธ์ (Relating) การทำงานร่วมกัน (Collaborating) และการลงมือทำ (Acting) (Jordan, 2021) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ESG ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน มาเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อน และสร้างเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ธนาคารกรุงเทพ, 2565) เช่นเดียวกันกับ รัฐชิดา ดาวเรือง และวัชรพจน์ ทรัพย์สมบูรณ์ (2565, น. 117-118) ที่กล่าวว่า การสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันขององค์กร ไม่ใช่เพียงแค่ความสามารถของผู้บริหาร แต่ยังรวมถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานให้สนองความต้องการของผู้บริโภคด้วย

การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ ด้วยความยืดหยุ่นที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาตามความเหมาะสม โดยหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และการจัดระเบียบเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (Ramadani, Firman & Ahmad, 2021)

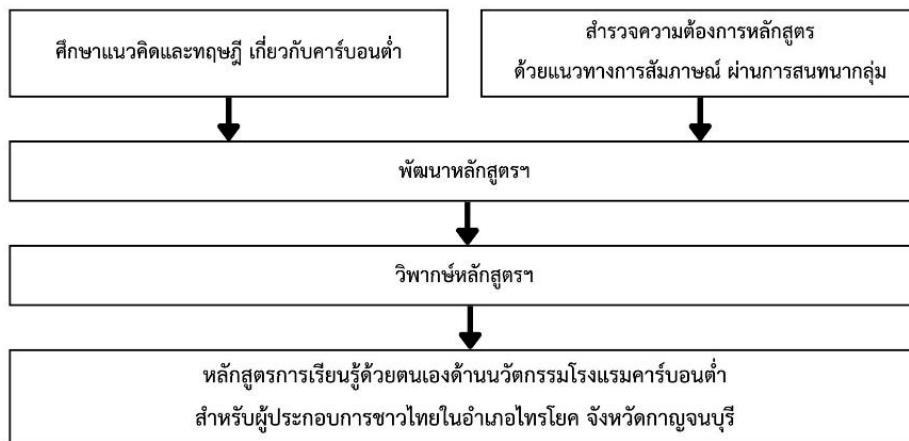
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการโครงการ การพัฒนาหลักสูตรนวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำสำหรับผู้ประกอบการชาวไทย ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีมุ่งพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการโรงแรมคาร์บอนต่ำ เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน นำไปสู่การดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านนวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำ ของผู้ประกอบการชาวไทยในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านนวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำสำหรับผู้ประกอบการชาวไทย ในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ ได้ดำเนินการออกแบบ โดยพิจารณาถึงแนวทางในการดำเนินการตามทฤษฎีของการพัฒนาหลักสูตร (Ramadani, Firman & Ahmad, 2021) โดยมีรายละเอียดแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงแรมชาวไทยในอำเภอไทรโยค จำนวน 20 คน โดยการใช้การเลือกแบบมีจุดประสงค์ (Purposive sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต้องเป็นผู้ประกอบการโรงแรมชาวไทยในอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการโรงแรมอย่างน้อย 2 ปี โรงแรมที่บริหารมีการดำเนินงานครอบคลุมทั้งงานต้อนรับส่วนหน้า งานห้องพัก และงานอาหารและเครื่องดื่ม มีความสนใจในการพัฒนาธุรกิจโรงแรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถสื่อสารภาษาไทยได้เป็นอย่างดี มีอายุไม่เกิน 60 ปี และยินดีเข้าร่วมกิจกรรมตามระยะเวลาที่กำหนด

1.2 กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาโรงแรม จำนวน 3 คน นวัตกรรมและการประกอบธุรกิจ จำนวน 3 คน หลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 คน ผู้ประกอบการโรงแรมในอำเภอไทรโยค จำนวน 3 คน รวมจำนวน 15 คน โดยการใช้การเลือกแบบมีจุดประสงค์ (Purposive sampling) โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องดังกล่าวต้องมีประสบการณ์ในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 ปี ผู้ประกอบการโรงแรมในอำเภอไทรโยคต้องมีประสบการณ์บริหารงานอย่างน้อย 3 ปี ยินดีเข้าร่วมกระบวนการออกแบบหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่กำหนด และสามารถสื่อสารภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

1.3 กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญในการวิพากษ์หลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาโรงแรม จำนวน 1 คน นวัตกรรมและการประกอบธุรกิจ จำนวน 1 คน หลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน ผู้ประกอบการโรงแรมในอำเภอไทรโยค จำนวน 1 คน รวมจำนวน 5 คน โดยการใช้การเลือกแบบมีจุดประสงค์ (Purposive sampling) โดยผู้เชี่ยวชาญต้องมี

ประสบการณ์ในการวิพากษ์หลักสูตรหรือโครงการที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบหลักสูตรในขั้นตอนก่อนหน้า มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดโรงแรมคาร์บอนต่ำหรือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และยินดีเข้าร่วมกระบวนการวิพากษ์หลักสูตรตามระยะเวลาที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัยนี้ ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี COA No.018/2567 ณ วันที่ 29 สิงหาคม 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร คือ แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนาหลักสูตร ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลคุณสมบัติส่วนบุคคล ข้อมูลกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในโรงแรม ข้อมูลความต้องการพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้ด้วยตนเองด้านนวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำ และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยข้อคำถามในส่วนที่ 1 จะเป็นลักษณะข้อคำถามแบบมาตรวัดแบบนามบัญญัติ (Nominal scale) ข้อคำถามในส่วนที่ 2 และ 4 จะเป็นลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิด และข้อคำถามในส่วนที่ 3 จะมีลักษณะของข้อคำถามแบบมาตรวัดอัตราส่วน (Ratio scale) โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (1967) ผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีค่า IOC มากกว่า 0.67 ทุกข้อ และผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.798 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 หมายความว่า แบบสอบถามนี้สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิพากษ์หลักสูตร คือ แนวทางการสัมภาษณ์เพื่อวิพากษ์หลักสูตร โดยข้อคำถามเป็นลักษณะแบบปลายเปิด ประกอบด้วย 10 ประเด็น ได้แก่ 1) ภาพรวมของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้ 3) เนื้อหาและการจัดลำดับการเรียนรู้ 4) วิธีการเรียนรู้และกิจกรรม 5) การประเมินผล 6) การประยุกต์ใช้และความยั่งยืน 7) ความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น 8) การบูรณาการเทคโนโลยี 9) การส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ และ 10) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีค่า IOC มากกว่า 0.67 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) ร่วมกับการสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน และจัดสรรคณะผู้วิจัย จำนวน 3 คนต่อกลุ่ม ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และจัดเรียงข้อคำถามดังนี้ 1) คำถามทั่วไปเพื่อสร้างบรรยากาศในการสนทนากลุ่มที่ดี 2) คำถามหลักที่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การวิจัยตามแนวทางการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนาหลักสูตร 3) คำถามเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของคำตอบ และ 4) คำถามสืบค้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน การดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย จะแบ่งกระบวนการออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงเตรียมความพร้อม 2) ช่วงแนะนำตัว 3) ช่วงเปิดประเด็นหัวข้อตามแนวทางสัมภาษณ์ 4) ช่วงแสดงความคิดเห็น และ 5) ช่วงปิดการสนทนากลุ่มย่อย ทั้งนี้ ข้อมูลทั้งหมดจะได้รับการจัดบันทึก (Raw data)

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบหลักสูตร จำนวน 15 คน ร่วมกันออกแบบหลักสูตร โดยนำข้อมูลความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นฐานในการออกแบบ หลักสูตรที่ผู้เชี่ยวชาญทำการออกแบบ จะประกอบไปด้วยโครงสร้างที่สำคัญ 5 ส่วน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์หลักสูตร 2) ขอบเขตของเนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อที่ใช้ในการประกอบการเรียนรู้ และ 5) เกณฑ์การประเมินการเรียนรู้

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การวิพากษ์หลักสูตร ผู้วิจัยจะดำเนินการวิพากษ์หลักสูตรโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) ร่วมกับการสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured interview) กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เชี่ยวชาญในการวิพากษ์หลักสูตร จำนวน 5 คน โดยมีคณะผู้วิจัยจำนวน 5 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษาและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ดำเนินการ และจัดเรียงข้อคำถามดังนี้ 1) คำถามทั่วไปเพื่อสร้างบรรยากาศในการสนทนากลุ่มที่ดี 2) คำถามหลักที่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การวิจัยตามแนวทางการสัมภาษณ์เพื่อวิพากษ์หลักสูตร 3) คำถามเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของคำตอบ และ 4) คำถามสืบค้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน การดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย จะแบ่งกระบวนการออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงเตรียมความพร้อม 2) ช่วงแนะนำตัว 3) ช่วงเปิดประเด็นหัวข้อตามแนวทางสัมภาษณ์ 4) ช่วงแสดงความคิดเห็น และ 5) ช่วงปิดการสนทนากลุ่มย่อย ทั้งนี้ ข้อมูลทั้งหมดจะได้รับการจัดบันทึก (Raw data)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 กำหนดหลักเกณฑ์ (Setting the criteria) ที่ชัดเจนขึ้นมาเพื่อคัดเลือกหัวข้อที่จะดำเนินการวิเคราะห์

4.1.2 แบ่งประเภทของข้อความในเอกสารที่จะวิเคราะห์ (Categorized contents)

4.1.3 พิจารณาคัดเลือกคำ หรือข้อความออกมาจากเอกสารเพื่อทำการวิเคราะห์ความครอบคลุมที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.1.4 วิเคราะห์เนื้อหาตามข้อมูลที่ปรากฏในเอกสาร (Content analysis) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จะใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ซึ่งประกอบไปด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ที่ได้จัดบันทึกไว้ (Raw data) มาทำการจัดประเภทหรือแบ่งกลุ่มข้อมูลที่มีลักษณะเนื้อหาคล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน (Data categorization) ตามส่วนงาน 2) ค้นหาแบบแผนหรือความสัมพันธ์ของข้อมูลว่าเป็นไปในลักษณะใด (Patterns) 3) นำแบบแผนหรือความสัมพันธ์ของข้อมูลมาสร้างเป็นข้อสรุปในลักษณะเชิงทฤษฎี 4) นำประเด็นด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มาทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง

4.1.5 แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยตาราง และถ้อยคำ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) จะทำการแปลความหมายจากเกณฑ์ความกว้างของชั้น ซึ่งคำนวณได้จาก (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.80 สามารถแปลความหมายได้ดังนี้ ช่วงคะแนน 4.21-5.00 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ช่วงคะแนน 3.41-4.20 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ช่วงคะแนน 2.61-3.40 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ช่วงคะแนน 1.81-2.60 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และช่วงคะแนน 1.00-1.80 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด (กฤษณี รื่นรม, 2559)

4.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตร ผู้วิจัยจะพิจารณาเบื้องต้นถึงความครบถ้วนของหลักสูตร ตามข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 จากนั้นดำเนินการจัดทำรายงาน เพื่อใช้ในการวิพากษ์หลักสูตรต่อไป

4.3 การวิพากษ์หลักสูตร จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

4.3.1 กำหนดหลักเกณฑ์ (Setting the criteria) ที่ชัดเจนขึ้นมาเพื่อคัดเลือกหัวข้อที่จะดำเนินการวิเคราะห์

4.3.2 แบ่งประเภทของข้อความในเอกสารที่จะวิเคราะห์ (Categorized contents)

4.3.3 พิจารณาคัดเลือกตั้งคำหรือข้อความออกมาจากเอกสารเพื่อทำการวิเคราะห์ความครอบคลุมที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.3.4 วิเคราะห์เนื้อหาตามข้อมูลที่ปรากฏในเอกสาร (Content analysis) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ที่ได้จัดบันทึกไว้ (Raw data) มาทำการ

จัดประเภทหรือแบ่งกลุ่มข้อมูลที่มีลักษณะเนื้อหาคล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน (Data categorization) 2) ผู้วิจัยค้นหาแบบแผนหรือความสัมพันธ์ของข้อมูลว่าเป็นไปในลักษณะใด (Patterns) 3) ผู้วิจัยนำแบบแผนหรือความสัมพันธ์ของข้อมูลมาสร้างเป็นข้อสรุปในลักษณะเชิงทฤษฎี 4) ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มาทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง

4.3.5 แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยถ้อยคำ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยด้านการประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 75) มีอายุระหว่าง 51-60 ปี (ร้อยละ 50) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 80) มีประสบการณ์ดำเนินงาน 8 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 80) และมีรายได้มากกว่า 50,001 บาท (ร้อยละ 65)

การศึกษาการดำเนินงานของแผนกต้อนรับส่วนหน้า พบการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจาก 2 กิจกรรมหลัก คือ การใช้กระดาษ (50-200 แผ่นต่อวัน) และการใช้พลังงานไฟฟ้า (16-18 ชั่วโมงต่อวัน) โรงแรมได้ดำเนินการลดผลกระทบโดยใช้หลอด LED ตั้งอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศที่ 25 องศา ใช้ Solar cell และพัฒนาระบบเซิร์ฟเวอร์ออนไลน์ แผนกแม่บ้านมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจาก 3 กิจกรรม ได้แก่ การใช้น้ำ (5,000-25,000 ลิตรต่อเดือน) สารเคมีทำความสะอาด และพลังงานไฟฟ้า โรงแรมได้ปรับใช้สมุนไพรไทยและน้ำหมักชีวภาพทดแทนสารเคมี ติดตั้งระบบประหยัดพลังงาน และพัฒนาบุคลากรด้านการคัดแยกขยะจนสามารถคัดแยกได้ถูกต้องร้อยละ 70 และด้านการจัดการวัตถุดิบ โรงแรมใช้วัตถุดิบจากเกษตรกรในรัศมี 50 กิโลเมตร (ร้อยละ 60) มีการวางแผนสั่งซื้อล่วงหน้า 1 สัปดาห์ตามจำนวนการจอง มีระบบจัดการขยะอาหารโดยทำเป็นปุ๋ยหมักใช้ภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (ร้อยละ 90-95) และมีมาตรการจูงใจลูกค้าให้ร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ให้ส่วนลด 5% เมื่อนำแก้วน้ำส่วนตัวมาใช้

ตารางที่ 1 ข้อมูลความต้องการพัฒนาหลักสูตรของผู้ประกอบการโรงแรมชาวไทยในอำเภอไทรโยค

ความต้องการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ทักษะที่ต้องการพัฒนา	4.20	0.68	มาก
เนื้อหาที่ต้องการบรรจุในหลักสูตร	4.27	0.60	มากที่สุด
วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม	3.77	0.43	มาก
แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้	4.12	0.38	มาก
รวม	4.09	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความต้องการพัฒนาหลักสูตรของผู้ประกอบการชาวไทยที่เข้าร่วมกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ต้องการบรรจุในหลักสูตรมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะที่ต้องการพัฒนา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทักษะที่ต้องการพัฒนาที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ค่าเฉลี่ย 4.75) รองลงมาคือ ทักษะด้านการสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก (ค่าเฉลี่ย 4.70) และทักษะด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 4.70) ความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.05) ทักษะด้านการระบุโอกาสในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ค่าเฉลี่ย 4.00) เป็นต้น

ด้านเนื้อหาที่ต้องการบรรจุในหลักสูตรที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ แนวคิดหลักการ และประโยชน์ของการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.80) รองลงมา คือ ขั้นตอนและวิธีการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์เบื้องต้นของโรงแรม (ค่าเฉลี่ย 4.75) และการพัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโรงแรม (ค่าเฉลี่ย 4.75) ความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ การติดตาม รายงานผล และการสื่อสารผลการดำเนินงานสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ค่าเฉลี่ย 4.05) กรณีศึกษาต้นแบบธุรกิจโรงแรมที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (ค่าเฉลี่ย 4.00)

ด้านวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมในการอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.85) รองลงมาคือ ความเหมาะสมของรูปแบบการอบรม ได้แก่ การอบรมในห้องเรียน การอบรมออนไลน์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.65) และความสำคัญของการทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนเริ่มการอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.50) ความคิดเห็นในระดับปานกลาง ได้แก่ ระดับความต้องการในการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามบทบาทหน้าที่และพื้นฐานความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.20) ความต้องการให้มีกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ หรือเวิร์กช็อประหว่างการอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.15)

ด้านแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ แนวทางการประเมินผลที่มีความต้องการในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความสนใจในการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรครั้งต่อไป (ค่าเฉลี่ย 4.95) รองลงมาคือ ความเหมาะสมของวิธีการวัดผล

การเรียนรู้ และความสำคัญของการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.90 เท่ากัน) และระดับความเหมาะสมของการกำหนดเกณฑ์การผ่านการอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.85) ความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ ความสำคัญของการประเมินการประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานจริง หลังอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.20) และลักษณะข้อสอบที่ต้องการใช้ประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.15)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า ทุกรายเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรนวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำ ผู้ประกอบการเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยต้องการให้มีการนำเสนอกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานที่เข้าใจง่าย พร้อมทั้งสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้ประกอบการได้ ในส่วนของรูปแบบการเรียนรู้ ผู้ประกอบการมีความเห็นตรงกันว่าต้องการหลักสูตรที่ใช้เวลาเรียนไม่เกิน 3-4 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นโมดูลย่อยที่สามารถเรียนรู้ได้ทีละส่วน เพื่อให้สามารถจัดสรรเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจ รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานทุกระดับ แนวทางการสื่อสารด้านสิ่งแวดล้อมกับลูกค้า การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการเป็นโรงแรมคาร์บอนต่ำ และการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จุดร่วมสำคัญคือ ผู้ประกอบการต้องการหลักสูตรที่สามารถปฏิบัติได้จริง และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม

2. ผลการวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร

จากผลการวิจัย ในขั้นตอนที่ 1 ได้นำไปสู่การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านนวัตกรรมโรงแรมคาร์บอนต่ำ ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 แนวคิดคาร์บอนต่ำและการใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น โมดูล 2 การสร้างสรรค์นวัตกรรมบริหารจัดการธุรกิจเพื่อลดคาร์บอน โมดูล 3 การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน แต่ละโมดูลมีระยะเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง รวมเป็น 3 ชั่วโมง เนื่องจากผู้ประกอบการต้องการรูปแบบการเรียนรู้ที่กระชับยืดหยุ่น เนื้อหาในแต่ละโมดูลครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎี และการประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากความรู้พื้นฐานไปสู่การพัฒนานวัตกรรมและการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน การจัดการเรียนรู้เน้นการใช้สื่อที่หลากหลาย มีการทดสอบก่อน-หลังเรียนในทุกโมดูล และมีการประเมินผลที่ชัดเจน โดยผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และผ่านการทดสอบไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 จึงจะได้รับวุฒิบัตรรับรองการผ่านหลักสูตร หลักสูตรยังได้บูรณาการการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้วัสดุธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ

3. ผลการวิจัยด้านการวิพากษ์หลักสูตร

หลักสูตรควรมีการเพิ่มค่าน้ำ ที่อธิบายที่มาและความสำคัญของหลักสูตรอย่างชัดเจน ปรับปรุงคุณสมบัติของผู้อบรมให้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยกำหนดประสบการณ์การบริหารโรงแรม อย่างน้อย 2 ปี และระบุขอบเขตการดำเนินงานที่ต้องครอบคลุมทั้งงานต้อนรับส่วนหน้า งานห้องพัก และงานอาหารและเครื่องดื่ม ในด้านเนื้อหาของหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญต้องการให้ปรับระยะเวลา ในแต่ละรายวิชาให้เหมาะสมกับความซับซ้อนของเนื้อหา เช่น วิชาการใช้วัสดุธรรมชาติในห้องถิ่น เพิ่มเวลาจาก 10 นาที เป็น 15 นาที ขณะที่วิชาการกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพิ่มเวลาจาก 15 นาที เป็น 20 นาที ต้องการให้ปรับปรุงชื่อรายวิชาให้สื่อความหมายชัดเจนขึ้น เช่น “การวิเคราะห์และ เข้าถึงตลาดกลุ่มเป้าหมายที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม” เปลี่ยนเป็น “ตลาดและการวิเคราะห์ตลาด กลุ่มเป้าหมายของโรงแรมคาร์บอนต่ำ” การปรับปรุงที่สำคัญอีกประการคือ การเพิ่มความชัดเจนของ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา โดยใช้คำที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่วัดผลได้ เช่น “สามารถอธิบาย” “สามารถวิเคราะห์” แทนคำว่า “เข้าใจ” รวมทั้งมีการเพิ่มวัตถุประสงค์ด้านเจตคติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เช่น “มีทัศนคติที่ดี” และ “เห็นคุณค่า” ของการเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะ ใน 3 ส่วนงานหลัก กล่าวคือ ในงานต้อนรับส่วนหน้าจะมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการจัดการเอกสาร และการประหยัดพลังงานจากอุปกรณ์สำนักงาน งานแม่บ้านจะมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พลังงานในห้องพัก และการใช้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนงานอาหาร และเครื่องดื่มจะให้ความสำคัญกับการจัดการวัตถุดิบท้องถิ่น

ในด้านทักษะที่ต้องการพัฒนา ผู้ประกอบการมีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) โดยเฉพาะทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ค่าเฉลี่ย 4.75) การสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ค่าเฉลี่ย 4.70) และการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 4.70) ในด้านเนื้อหาที่ต้องการบรรจุในหลักสูตร พบว่าผู้ประกอบการมีความต้องการ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) โดยให้ความสำคัญกับแนวคิด หลักการ และประโยชน์ของการ ประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.80) ขั้นตอนและวิธีการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ เบื้องต้นของโรงแรม (ค่าเฉลี่ย 4.75) และการพัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการลดการปล่อยก๊าซ เรือนกระจก (ค่าเฉลี่ย 4.75) ในด้านวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม พบว่า มีความต้องการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับการบริหารเวลา ชั่วโมงเรียน ในแต่ละโมดูลอ้างอิงมาจาก ความต้องการระยะเวลาการเรียนรู้ที่กระชับ (ค่าเฉลี่ย 4.85) จึงกำหนดให้แต่ละ โมดูลใช้เวลาไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง รวม 3 ชั่วโมง สำหรับเกณฑ์การจัดสรรเวลา ในแต่ละหัวข้อย่อย

จะพิจารณาจากความซับซ้อนของเนื้อหาที่ผู้ประกอบการต้องการ นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนรู้ได้ออกแบบตามความต้องการของผู้ประกอบการที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย 4.65) โดยกำหนดให้เนื้อหาภาคทฤษฎีพื้นฐาน เช่น ความรู้พื้นฐานเรื่องคาร์บอนฟุตพริ้นท์ เป็นการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ขณะที่กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดสำหรับโรงแรมคาร์บอนต่ำ ออกแบบให้มีทั้งการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์และกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ต้องการปฏิสัมพันธ์ สำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้ประกอบการเห็นด้วยกับการประเมินในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) โดยสนับสนุนการทดสอบก่อน-หลังเรียน และการประเมินความพึงพอใจ (ค่าเฉลี่ย 4.90) กำหนดให้เกณฑ์การประเมินผล ผู้เรียนต้องมีเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของระยะเวลาการฝึกอบรมตลอดหลักสูตรทั้งหมด และต้องผ่านแบบทดสอบ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

การวิพากษ์หลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาหลักสูตร ให้ความสมบูรณ์ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

แบบทดสอบก่อนเรียน

โมดูล 1 แนวคิดคาร์บอนต่ำและการใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น	ไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	
(1) ความรู้พื้นฐานเรื่องคาร์บอนฟุตพริ้นท์	25	นาที
(2) การใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นสำหรับโรงแรมคาร์บอนต่ำ	15	นาที
(3) การจัดการและบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างยั่งยืน	20	นาที

โมดูล 2 การสร้างสรรค์นวัตกรรมบริหารจัดการธุรกิจเพื่อลดคาร์บอน	ไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	
(1) แนวทางการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กรด้วยตนเอง	30	นาที
(2) การจัดการกิจกรรมการปล่อยคาร์บอนในโรงแรมอย่างยั่งยืน	20	นาที
(3) ตัวอย่างโรงแรมคาร์บอนต่ำที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ	10	นาที

โมดูล 3 การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน	ไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	
(1) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับโรงแรมด้วยแนวคิดคาร์บอนต่ำ	15	นาที
(2) ตลาดและการวิเคราะห์ตลาดกลุ่มเป้าหมายของโรงแรมคาร์บอนต่ำ	25	นาที
(3) กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดสำหรับโรงแรมคาร์บอนต่ำ	20	นาที

แบบทดสอบหลังเรียน

อภิปรายผล

1. การประเมินความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการโรงแรมในอำเภอไทรโยคมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ต้องการบรรจุในหลักสูตรมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) สอดคล้องกับแนวคิดของ Norton (2024) ที่ระบุว่า การพัฒนาธุรกิจโรงแรมคาร์บอนต่ำต้องอาศัยองค์ความรู้ที่ครอบคลุม

ทั้งด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการต้องการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20) โดยเฉพาะทักษะด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gao et al. (2023) ที่ชี้ให้เห็นว่าธุรกิจโรงแรมเป็นหนึ่งในภาคธุรกิจที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกในสัดส่วนที่สูง การพัฒนาความรู้และทักษะในด้านนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

2. การออกแบบหลักสูตรและวิพากษ์หลักสูตร ผลการวิจัยนำไปสู่การแบ่งเนื้อหาเป็น 3 โมดูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Inner Development Goals (IDGs) ที่เน้นการพัฒนา 5 มิติ ได้แก่ การพัฒนาตัวตน การคิดเชิงระบบ การสร้างความสัมพันธ์ การทำงานร่วมกัน และการลงมือทำ (Jordan, 2021) หลักสูตรได้ออกแบบให้แต่ละโมดูล ให้มีจุดเด่นที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยโมดูล 1 มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐานและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โมดูล 2 ต่อยอดด้วยการพัฒนานวัตกรรมการจัดการและการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้ประกอบการต้องการ และโมดูล 3 บูรณาการความรู้สู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจและการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดลำดับเนื้อหาในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้และทักษะได้อย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลาของผู้ประกอบการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิรฐากร บุญรอด, สุนิสา ผลโชติ และรัชยา คำนวน (2565); รัชชิตา ดาวเรือง และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ (2565) ที่พบว่าผู้ประกอบการโรงแรมในพื้นที่กำลังเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรง การจัดสรรเวลาสำหรับการเรียนรู้ จึงต้องมีความยืดหยุ่นและกระชับ โดยแต่ละโมดูลใช้เวลาไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง รวมเป็น 3 ชั่วโมง และมีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและกิจกรรมปฏิบัติ เพื่อยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการ นำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 สมาคมโรงแรมควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม

1.2 ควรมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้พัฒนาหลักสูตร หน่วยงานภาครัฐ และสมาคมโรงแรม เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ สมาคมโรงแรม และสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการโรงแรมคาร์บอนต่ำ

2.2 ควรทดลองนำร่องการใช้หลักสูตรกับกลุ่มโรงแรมที่เป็นสมาชิกของสมาคมโรงแรม เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรก่อนขยายผลในวงกว้าง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2568). *สถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศปี 2568 (เดือนมกราคม 2568)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กิริฐากร บุญรอด, สุณิสา ผลโชติ, และรัชยา คำนวน. (2565). แนวทางในการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมในช่วงวิกฤต โควิด-19. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 15(1), น. 139-148.
- กุนทลี รื่นรม. (2559). *Marketing research* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรชัย ตวงรัตนพันธ์. (2565). จาก VUCA world สู่ BANI world. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/business/business/1033959>
- เทศบาลตำบลไทรโยค. (2567). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวน ฉบับที่ 2 ครั้งที่ 1/2567*. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.
- ธนาคารกรุงเทพ. (2565). *แม้ราคาสูงขึ้นก็ยอม! เจาะลึกพฤติกรรม ‘ผู้บริโภค’ พร้อมจ่ายเพื่อสินค้ารักษ์โลก SME ปรับตัวอย่างไรไม่ตกเทรนด์*. สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.bangkokbanksme.com/en/expensive-and-willing-to-pay-for-environmentally-friendly-products>
- รัฐชิตา ดาวเรือง และวัชรพจน์ ทรัพย์สงวนบุญ. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำสำหรับผู้ประกอบการและการสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารบริหารธุรกิจนิด้า*, 30(1), น. 105-122.
- รัฐทิทยา หิรัณยหาด และกนกกานต์ แก้วนุช. (2562). ศักยภาพและปัญหาการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีในฐานะเมืองชายแดน. *วารสารชุมชนวิจัย*, 13(3), น. 101-112.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2567). *โรงแรมในไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHG) สูง เมื่อเทียบกับหลายประเทศในเอเชีย*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Boonrod, K., Phonchot, S., & Kamnuan, R. (2022). Guidelines for Hotel Business Management during COVID-19 Crisis. *Journal of Southern Technology*, 15(1), pp. 139-148.
- Gao, Y., Khan, A. A., Khan, S. U., Ali, M. A., & Huai, J. (2023). Investigating the rationale for low-carbon production techniques in agriculture for climate change mitigation and fostering sustainable development via achieving low carbon targets. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(15), pp. 1-19.
- Jordan, T. (2021). *Inner development goals: Background, method, and the IDG framework*. Stockholm: Growth that Matters AB.

- Likert, R. (1967). “*The Method of Constructing and Attitude Scale*” *Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Norton, J. (2024). Role of sustainable practices on hotel brand loyalty in the United States. *Journal of Hospitality and Tourism*, 4(2), pp. 45-53.
- Ramadani, I. R., Firman, F., & Ahmad, R. (2021). Basic concepts and curriculum theory in education. *SCHOULID: Indonesian Journal of School Counseling*, 6(1), pp. 9-21.